

Pregledni znanstveni članek (1.02)

BV 73 (2013) 2, 307—315

UDK: 27-732.4-675(456.31)“1962/1965”:272-74

Besedilo prejeto: 04/2013; sprejeto: 06/2013

Borut Košir

Prenova zakonodaje Cerkve v luči drugega vatikanskega koncila s posebnim poudarkom na Cerkvi v Sloveniji

Povzetek: Že kmalu po izidu Zakonika cerkvenega prava leta 1917 so bili mnogi strokovnjaki prepričani, da bo treba zakonik prenoviti predvsem zaradi togosti posameznih določb. Papež Pavel VI. je ob sklepu drugega vatikanskega koncila ustanovil posebno komisijo za revizijo zakonika. Novi zakonik je bil razglašen dne 25. januarja 1983 z apostolsko konstitucijo *Sacrae disciplinae leges*. V slovenski Cerkvi so na vseh področjih sledili novi zakonodaji. Leta 1993 je bila v skladu z določili novega zakonika ustanovljena Slovenska škofovska konference. Leta 2006 so bile razglašene tri nove škofije, škofija Maribor pa je bila povzdignjena v nadškofijo in v sedež metropolita. Cerkev v Sloveniji ima od tedaj dve metropoliji, ki združujeta šest škofij. Pomemben mejnik v življenju Cerkve na Slovenskem je bilo obhajanje plenarnega cerkvenega zbora. Po večletnih pripravah in zasedanjih je SŠK sklepni dokument koncila sprejela leta 2001, prav tako pa tudi ratifikacija Sporazuma o pravnih vprašanjih med Apostolskim sedežem in Republiko Slovenijo.

Gljučne besede: zakonik, sinoda, vesoljni cerkveni zbor, plenarni cerkveni zbor, prenova, škofija, metropolija, sporazum

Abstract: **New Church Legislation in the Light of the Second Vatican Council**

Already soon after the promulgation of the 1917 Code of Canon Law, many experts believed that the Code should be revised due to the rigidity of individual provisions. At the close of Vatican II, Pope Paul VI established a special commission for the revision of the Code. The new Code was promulgated on 25 January 1983 with the Apostolic Constitution *Sacrae disciplinae leges*. The Slovenian Church implemented the new legislation in all areas. In 1993 the Slovenian Conference of Bishops was established in accordance with the new Code. In 2006 three new dioceses were founded and the diocese of Maribor was elevated to an archdiocese and Maribor became the seat of a metropolitan. Thus, the Church in Slovenia consists of two ecclesiastical provinces headed by metropolitans, which comprise six dioceses. An important milestone for the Church in Slovenia, which is also connected to its legal regulation, was the convocation of a plenary council. In 2001, after several years of preparation and meetings, the Slovenian conference of bishops adopted the final document of

the plenary council. This is also the year of the ratification of the Agreement between the Republic of Slovenia and the Holy See on legal issues.

Keywords: CIC, synod, ecumenical church council, plenary church council, reorganization, diocese, ecclesiastical province, agreement

V prvem tisočletju so zbirke kanonov različnih koncilov in papeških dekretalov nastajale po potrebi ali po nagibih posameznih škofov, ki so za svoje delne Cerkve tako pripravili zbirke cerkvenih predpisov za vsakdanjo rabo. Kanoni v različnih zbirkah so si mnogokrat nasprotovali, zato ni bilo popolnoma jasno, kaj je resnično v veljavi in kaj ne. Prav tako na zasebno pobudo je sredi 12. stoletja me-nih Gratian izdelal zbirko veljavnega prava, ki so jo poimenovali Gratianov dekret. Uradni naslov zbirke je *Concordia discordantium canonum*. Gratian je na podlagi dokumentov, ki so mu bili na voljo, sestavil zbirko veljavnega prava Cerkve (ZCP 1983, Uvod, 23). Gratianov dekret je bil vedno zgolj zasebna zbirka, ker je noben papež ni razglasil za avtentično. V Cerkvi pa je obstajala želja, imeti pravno zbirko ali skup pravnih zbirk, ki bi bile podobne Justinijanovi kodifikaciji iz 6. stoletja. Tako se je oblikoval *Corpus Iuris Canonici*. Ta korpus je vseboval tri uradne zbirke in tri zasebne zbirke. V rabi je bil do izida prvega zakonika cerkvenega prava leta 1917, ki je vseboval vse tedaj veljavno pravo Cerkve. Njegovo pripravo je naročil papež Pij X., razglasil pa ga je njegov naslednik papež Benedikt XV. dne 27. maja 1917. Zakonik je nastal po vzoru velikih civilnih zakonikov, predvsem nemškega in Napoleonovega iz začetka 19. stoletja (ZCP 1983, kan. 25).

Prenovo Pij-Benediktovega zakonika je leta 1959 napovedal papež Janez XXIII. Končno sta prenovo zakonika zahtevala drugi vatikanski koncil in njegov nauk, ki se je oblikoval v leti 1962–1965.

V članku bomo na kratko pokazali delo pri prenovi *Zakonika cerkvenega prava* – in izhajajoč iz tega – tudi nekatere dogodke v Cerkvi na Slovenskem, ki so sad nove zakonodaje oziroma so bile izvedene, upoštevajoč veljavno pravo. Osredotočili se bomo predvsem na ustanovitev Slovenske škofovske konference (SŠK), na plenarni cerkveni zbor in na ustanovitev novih škofij.

1. Zakonik cerkvenega prava iz leta 1983

Zakonik cerkvenega prava iz leta 1983 je sad poglobljenega in trdega dela na področju kodifikacije koncilске teologije. Mnogi so bili mnenja, da koncilске teologije in smernic ne bo mogoče prenesti v pravni jezik. Cerkevni pravniki z vsega sveta so si prizadevali skoraj dvajset let, da so dokončali to izjemno težko delo. Lahko le ugotovimo, da so bili pri svojem delu uspešni.

1.1 Koncilski nauk kot vsebinsko izhodišče za revizijo zakonika

Za prenovu *Zakonika cerkvenega prava* iz leta 1917 je bila zato temeljna »nova koncilska ekleziologija«. Glede položaja oseb v Cerkvi je predvsem pomemb-

no, da je postavila vernika in njegovo dostojanstvo, ki izhaja iz dejstva krsta, pred vse drugo, tudi pred pojmovanje Cerkve kot institucije. Zakonik natančno sledi Dogmatični konstituciji o Cerkvi. V kanonu 204 ZCP 1983 pove, kdo ima v Cerkvi status vernika in s tem tudi dolžnosti in pravice, ki grede vernikom v Cerkvi (ZCP, kann. 208–223). Prav tako tudi pove, da je Cerkev v svetu ustanovljena in urejena kot družba. To pa seveda pomeni, da ima svoj pravni sistem, ki jo kot institucijo podpira pri opravljanju njenega poslanstva (ZCP 1983, kan. 204, §§ 1–2).¹

Začetek prizadevanj in dela pri prenovi zakonika pomeni govor papeža Pavla VI., s katerim je ob koncu koncila ustanovil in razglasil posebno komisijo za revizijo zakonika. Poudaril je predvsem dve stvari: najprej, ni pomembno samo za to, da je treba posodobiti obstoječe zakone Cerkve, ampak jih je treba prirediti duhu časa, novim potrebam, pred očmi pa je treba nenehno imeti reforme, ki jih je uvedel drugi vatikanski koncil. In dalje: staro pravo mora kljub temu ostati temelj nove zakonodaje.

Samo pripravo zakonika, zgodovino nastajanja vsebin posameznih kanonov, prav tako pa tudi smernice, ki jih je vrhovna oblast pri tem upoštevala, natančno opiše papež Janez Pavel II. v apostolski konstituciji *Sacrae Disciplinae Leges*, s katero je inavguriral novi zakonik (AAS 1983, 75).

1.2 Novi zakonik cerkvenega prava

Zakonik je bil razglašen dne 25. januarja 1983 s podpisom Ap. konst. *Sacrae disciplinae leges*, ki z avtoriteto razloži pomen nove zakonodaje, najdemo ga pa *in capite libri*, na začetku novega zakonika.

Način dela pri prenovitvi zakonika je podoben delu na drugem vatikanskem koncilu. Pri obojem je bil pomemben globok občutek za kolegialnost, bodisi pri stvareh, ki so popolnoma zunanje narave. bodisi pri tistih, ki sodijo k sami naravi stvari. Na poseben način so bile v delo vključene škofovske konference, saj so pri delu za revizijo zakonika sodelovali strokovnjaki z vsega sveta, ki so jih v to delo vključile prav škofovske konference (Beyer 1983, 109–140).

2. Aplikacija nove zakonodaje v prenavo Cerkve na Slovenskem

Tudi slovenska Cerkev se je morala uskladiti z novo zakonodajo. Izbrali smo tri pomembne dogodke, ki so temeljno vplivali na delo in na opravljanje poslanstva, kakor ga ima Cerkev pri nas: ustanovitev Slovenske škofovske konference,

¹ »Verniki so tisti, ki se s krstom včlenijo v Kristusa in postanejo Božje ljudstvo, so zato na svoj način deležni Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe, vsak po svoji zmožnosti pa je poklican k izvrševanju poslanstva, ki ga je Bog zaupal Cerkvi, da ga spolnjuje v svetu. Ta Cerkev je v tem svetu ustanovljena in urejena kot družba, obstaja pa v katoliški Cerkvi, katero vodijo Petrov naslednik in škofje, ki so v občestvu z njim.« (ZCP 1983, kan. 204, §§1–2) »Pod imenom laiki razumemo tukaj vse vernike razen udov svetega reda in redovniškega stanu, potrjenega v Cerkvi, to se pravi vernike, ki so bili s krstom včlenjeni v Kristusa in s tem uvrščeni v Božje ljudstvo. Ti verniki so s krstom na svoj način postali deležni Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe in izvršujejo svoj delež poslanstva celotnega krščanskega ljudstva v Cerkvi in v svetu.« (C 31, 1)

plenarni cerkveni zbor in ustanovitev novih škofij. Pri realizaciji naštetih dogodkov je bilo treba strogo upoštevati novo zakonodajo.

2.1 Ustanovitev Slovenske škofovske konference

Po razpadu države Jugoslavije in po vzpostavitvi nove države Republike Slovenije se je status katoliške Cerkve temeljito spremenil. V času Jugoslavije so bile tri slovenske škofije vključene v nadnacionalno Jugoslovansko škofovsko konferenco. Takoj se je pokazala potreba po reorganizaciji na področju škofovske konference. Novo politično stanje je zahtevalo ustanovitev samostojne Slovenske škofovske konference. Seveda prošnja za ustanovitev samostojne škofovske konference, ki so jo izrazili slovenski škofje, ni bila takoj ugodno rešena. Ugovor je bil predvsem, da je težko ustanoviti samostojno škofovsko konferenco, ki jo sestavljajo škofje samo treh škofij. Slovenski škofje so se sklicevali na dejstvo, da je bila Cerkev v Sloveniji že v Jugoslaviji do neke mere samostojna. Dne 20. junija 1983 je bila namreč znotraj Jugoslovanske škofovske konference ustanovljena Slovenske pokrajinska škofovska konferenca. Slovenska Cerkev se je tako po jeziku kakor tudi glede narave dela močno razlikovala od Cerkev v drugih jugoslovanskih republikah, zato je bila ustanovitev SPŠK potrebna in upravičena.

Kanon 447 ZCP 1983 pravi, da je »škofovska konferenca, ki je trajna ustanova, zbor škofov, kakšnega naroda ali ozemlja ...«. V skladu z določilom zakonika so škofije znotraj osamosvojene države Slovenije izpolnjevale kriterije, da se ustanovi nova škofovska konferenca, ki bi povezovala škofove škofij na ozemlju nove države.² Prvi odzivi iz Rima so bili bolj ali manj odklonilni. Zato smo se sklicevali na kanonskoppravna določila, predvsem na kanon 447 ZCP 1983, ki pravi, da je škofovska konferenca zbor škofov kakega naroda ali določenega ozemlja. V skladu z obema meriloma so tri slovenske škofije izpolnjevale pogoje za ustanovitev svoje lastne škofovske konference. Slovenski škofje so bili škofje določenega naroda – drugih škofov za isti narod ni. Prav tako je bil teritorij zaokrožen, in to znotraj novonastale države Republike Slovenije. Sprva najprej ni bilo popolnoma jasno, da je jugoslovanska država zares prenehala obstajati, oziroma to dejstvo tudi v rimski kuriji še ni bilo tako navzoče, da bi mogli ugotoviti, ali so se na tem teritoriju res zgodile spremembe, ki ne bodo dopustile nikakršnega povratka v staro stanje, v ponovno vzpostavitev države Jugoslavije. Na tem področju je bila, kakor smo že povedali, ustanovljena nadnacionalna škofovska konferenca v okviru enovite države Jugoslavije, v skladu s kanonom 448, § 2: »Če pa po presoji apostolskega sedeža po posvetovanju s krajevnimi škofi, ki se jih to tiče, okoliščine glede ljudi ali stvari to svetujejo, je mogoče ustanoviti škofovsko konferenco tudi za manj ali bolj obsežno ozemlje, tako da zajame škofove nekaterih delnih Cerkev določenega ozemlja ali predstojnike delnih Cerkev različnih narodov ...«

² Avtor članka sem dejavno sodeloval pri pripravi za ustanovitev Slovenske škofovske konference in tudi materialno pripravil osnutek statuta, ki je bil ob ustanovitvi SŠK tudi potrjen. V zvezi s problematiko ustanovitve samostojne škofovske konference na ozemlju Republike Slovenije sem imel nekaj predavanj, tudi v tujini, na primer v Regensburgu. Moram reči, da med poslušalci, med katerimi so bili tudi cerkveni pravniki, ni bilo kakega posebnega razumevanja za ustanovitev škofovske konference, ki bi bila tako majhna.

Slovenski škofje so na seji dne 25. julija 1992 pripravili osnutek statuta samostojne Slovenske škofovske konference. Papež Janez Pavel II. (1978–2005) pa je po pridobitvi pozitivnega mnenja Kongregacije za škofove in Urada za odnose z državami pri Državnem tajništvu Svetega sedeža dne 19. februarja 1993 v skladu z določbami cerkvenega prava potrdil statut samostojne Slovenske škofovske konference, dne 20. februarja 1993 pa je Kongregacija za škofove izdala dekret o njeni ustanovitvi. S tem je Cerkev na Slovenskem dobila večjo pravno trdnost in samostojnost (Slovenska škofovsko konferenca 2013).

Statut SŠK je bilo treba prilagoditi »majhnosti« škofovske konference. Posamezne institute (npr. komisije, stalni zbor škofov idr.) je bilo treba preoblikovati ali celo izpustiti. Statut SŠK je bil pozneje prenovljen. Prenovljeni statut je potrdila Kongregacija za škofove dne 8. septembra 2010 (Slovenska škofovsko konferenca 2013).

2.2 Plenarni cerkveni zbor

Kanon 439, §1 ZCP 1983, določa: »Plenarni cerkveni zbor, ki je zbor za vse delne Cerkve iste škofovske konference, naj se obhaja, kadar se to sami škofovski konferenci z odobritvijo apostolskega sedeža zdi potrebno ali koristno.«

Drugi paragraf istega kanona govori o pokrajinskem cerkvenem zboru, ki se obhaja v neki določeni cerkveni pokrajini.

Ko se je v Cerkvi na Slovenskem obhajal plenarni cerkveni zbor, so se meje ljubljanske cerkvene pokrajine in meje škofovske konference pokrivala. Obstajala je ena sama cerkvena pokrajina, škofje istih škofij pa so sestavljali SŠK.

V skladu z določili kanona 442 ZCP 1983 skliče in predseduje pokrajinskemu cerkvenemu zboru metropolit. Prav tako določi kraj obhajanja in zadeve, ki se bodo obravnavale. Če je metropolitanski sedež izprazen, pokrajinskega cerkvenega zbora ni mogoče obhajati (ZCP 1983, kan. 440, §2).

Škofje so se odločili, da bo cerkveni zbor plenaren, saj so s tem zagotovili medsebojno enakost brez posebnih pristojnosti metropolita. V tem primeru ima sama škofovsko konferenca v skladu z določili kanona 441 ZCP 1983 pravico sklicati plenarni cerkveni zbor, izbrati kraj obhajanja in določiti teme, o katerih se bo razpravljalo. Škofje predsednika plenarnega cerkvenega zbora izvolijo, potrdi pa ga apostolski sedež.

Odločitev za sklic plenarnega cerkvenega zbora v območju SŠK je bila sprejeta dne 26. maja 1997 na rednem zasedanju konference pri sv. Jožefu v Celju. Ljubljanski nadškof metropolit dr. Franc Rode, ki je bil predsednik SŠK, je dne 24. avgusta 1998 obvestil apostolski sedež, da želi Slovenska škofovsko konferenca sklicati plenarni cerkveni zbor. Kongregacija za škofove je v imenu svetega očeta dne 20. oktobra 1998 nadškofu Rodetu odgovorila, da je sveti oče na avdienci dne 17. oktobra 1998 sprejel prošnjo SŠK in dovolil obhajanje plenarnega cerkvenega zbora, ljubljanskega nadškofa metropolita dr. Franca Rodeta pa imenoval za predsednika tega cerkvenega zbora.

Ko je bilo izdano dovoljenje za obhajanje cerkvenega zbora, je predsednik škofovske konference dr. Franc Rode dne 3. oktobra 1997 imenoval petnajstčlansko tajništvo sinode. Tajništvo je vodil dr. Ivan Štuhec. Od 29. do 31. oktobra 1997 se je SŠK skupaj s tajništvom sinode in z drugimi povabljenimi zbrala na tridnevno delovno srečanje, prav tako pri sv. Jožefu v Celju. Člani tajništva so bili seznanjeni s pravnimi okviri takšnega cerkvenega zbora in kakšne rezultate naj bi načeloma zbor prinesel. Temeljni okvir naj bi bil ekleziološki. To pomeni, da naj bi se dobro izkristalizirala podoba Cerkev na Slovenskem. S temi spoznanji in iz teh izhodišč naj bi načrtovali pastoralno delo za prihodnost. Prav tako naj bi opredelili razmerje med verniki, predvsem med kleriki in laiki. Jasnejša naj bi bila vpetost krajevne Cerkev v vesoljno Cerkev in odnos do vrhovne oblasti v Cerkvi.

Plenarni cerkveni zbor je dolžan obravnavati vprašanja oznanjevanja, kateheze, katoliške vzgoje, misijske dejavnosti Cerkev, ekumenska vprašanja, področje sredstev obveščanja, bogoslužje, organizacijo škofij, disciplino klera, ekonomska vprašanja in druga vprašanja, ki so bolj specifična za življenje in delo delnih Cerkev na Slovenskem.

Kot rezultat posveta v Celju je nastala prva shema plenarnega zbora *lineamenta*, katerih namen je bil, zbrati vsa tista vprašanja, ki so pomembna za Cerkev na Slovenskem (*Izberi življenje* 2002, 5). Izdane so bile tudi sinodalne kateheze, ki naj bi nagovorile predvsem mlajšo populacijo.

V naslednjem obdobju so bila organizirana srečanja vernikov po posameznih dekanijah. Dejavno so razpravljali o posameznih težah v shemi *lineamenta*. Srečanja so bila izvedena v postu 1998.

Prvo koncilsko zasedanje je bilo v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano od 4. do 6. novembra 1999. Tam so se izoblikovali štiri ključni pojmi metode dela: sodelovanje, razločevanje, načrtovanje in uresničevanje. Na podlagi ugotovitev prvega zasedanja plenarnega cerkvenega zbora so bila pripravljena ponovna dekanijska srečanja. Potekala so v letu 2000.

Dopolnjeno gradivo za obravnavo na zasedanju SŠK je oskrbelo tajništvo sinode. Pregledano je bilo 30. in 31. avgusta 2000 v Celju. Škofje so predlagali manjše popravke. Tako je bilo pripravljeno drugo zasedanje koncila, ki je potekalo prav tako v Zavodu sv. Stanislava od 2. do 4. novembra 2000. Na drugem zasedanju je bilo kar precej pripomb na delovno gradivo. Dokončno besedilo so sprejeli škofje na izrednem zasedanju SŠK dne 17. januarja 2001 v Ljubljani. Besedilo je bilo prevedeno v italijanščino in dne 15. novembra 2001 posredovano Kongregaciji za škofo. Odloke pokrajinskih ali plenarnih zborov mora v skladu z določili kanona 446 ZCP 1983 pregledati apostolski sedež, ki jih mora tudi potrditi. Kongregacija za škofo je odloke potrdila dne 5. decembra 2001. S tem je bilo dano dovoljenje, da se odloki plenarnega cerkvenega zbora v okviru SŠK lahko razglasijo (*Izberi življenje* 2002, 6–14).

2.3 Ustanovitev novih škofij

ZCP 1983 v kanonu 368 opredeli pojem delne Cerkev, predvsem škofije in tej podobne ustanove: »Delne Cerkev, v katerih in iz katerih sestoji ena in edina katoliška Cerkev, so najprej škofije, katerim so, če ni razvidno kaj drugega, podob-

ne ozemeljska prelatura ali ozemeljska opatija, apostolski vikariat in apostolska prefektura, pa tudi za trajno ustanovljena apostolska administratura.« Delna Cerkev v polnem pomenu besede je škofija, katere poslanstvo opredeli kanon 369: »Škofija je del božjega ljudstva, ki je škofu s sodelovanjem zbora duhovnikov zupana v pastoralno skrb, tako da s tem, ko se oklepa svojega pastirja in ga ta po evangeliju in evharistiji zbira v Svetem Duhu, sestavlja delno Cerkev, v kateri resnično je in deluje ena, sveta katoliška in apostolska Kristusova Cerkev.«

Iz citiranih kanonov je razvidno, da je škofija pastoralno območje pod vodstvom krajevnega škofa, ki je v škofiji Kristusov namestnik, če ima apostolsko nasledstvo in je deležen apostolske oblasti kot član škofovskega zbora. Škofija mora biti obvladljiv teritorij in božje ljudstvo blizu svojemu škofu. Iz povedanega je razvidno, da so bile škofije na področju Republiki Slovenije, po večini še jožefinske, za uspešno pastoralno oskrbo prevelike. Tako je bila že v času nadškofa metropolita dr. Alojzija Šuštarja ustanovljena komisija, ki naj bi preučila potrebnost in možnost razdelitve predvsem nadškofije Ljubljana na manjše škofije.³ Komisija je ugotovila, da nadškofije Ljubljana ni treba deliti na več škofij, ker ima idealen središčni center v Ljubljani. Morda je bila edino Bela krajina nekoliko odmaknjena v primerjavi z drugimi področji nadškofije.

Vendar spodbude, ki so z apostolskega sedeža prihajale glede ustanovitve novih škofij, niso zamrle. Ideja za ustanovitev novih škofij je tudi med slovenskimi škofi počasi dozorevala. S posebnim pismom z dne 7. novembra 2005 so se slovenski škofje obrnili na kardinala državnega tajnika Angela Sodana: »Kot Vam je znano, je bila želja pokojnega papeža Janeza Pavla II. po njegovem prvem obisku v Sloveniji 1996 ugotoviti, ali so razmere v Cerkvi v Sloveniji in slovenski družbi zrele za preureditev meja dosedanjih škofij. Potem ko je Slovenska škofovska konferenca ustanovila posebno komisijo *ad hoc*, je na osnovi zgodovinskih, demografskih in pastoralnih podatkov 30. novembra 1998 predstavila Državnemu tajništvu posebno študijo glede možnosti ustanovitve novih škofij v Slovenski cerkveni pokrajini ter predlagala tudi nove meje in škofijska središča.

Po nekaj letih je Slovenska škofovska konferenca vnovič razpravljala o tem vprašanju na rednih sejah 20. junija in 26. septembra 2005. Več mesecev so potekala posvetovanja na raznih ravneh krajevne Cerkve, medtem ko sta *ad hoc* vnovič ustanovljena komisija v Ljubljani in Pastoralni urad v Mariboru dopolnjevala vse podatke, ki so bili predloženi leta 1998. Škofje so na osnovi tako obširne raziskave in po skrbni preučitvi Slovenski škofovski konferenci predloženega poročila 20. oktobra enoglasno sklenili, da Državnemu tajništvu posredujejo opravljeno raziskavo in predložijo ustanovitev novih škofijskih sedežev v Novem mestu, Celju in Murski Soboti.« (Slovenska škofovska konferenca 2007, 9–10) Škofje so tudi zapisali, da so družbene in politične razmere v Sloveniji ugodne za takšen korak.

Nove škofije v Novem mestu, v Celju in v Murski Soboti so bile ustanovljene dne 7. aprila 2006. Ustanovitev novih škofij je razglasil takratni apostolski nuncij v Sloveniji Santos Abryl y Castello:

³ Avtor članka sem bil član te komisije. Vodil jo je stolni kanonik Rafko Lešnik.

»Ko so bila opravljena interna posvetovanja po škofijah in so škofje na podlagi le-teh predstavili svoje predloge, preučeno pa je bilo tudi ugodno mnenje Apostolske nunciature, je sveti oče sprejel naslednje ukrepe:

Prvič: V Sloveniji se ustanovijo tri nove škofije: v Celju, Murski Soboti in v Novem mestu.

Drugič: Mariborska škofija se povzdigne v nadškofijski sedež kot glava nove cerkvene pokrajine.

Tretjič: Sveti oče je za prvega mariborskega nadškofa imenoval monsinjorja Franca Krambergerja, doslej ordinarija te škofije.

Četrtyč: Za vodenje nove škofije v Novem mestu je imenoval prvega škofa monsinjorja Andreja Glavana, doslej ljubljanskega pomožnega škofa.

Za škofijo Celje je bil izbran monsinjor Anton Stres, doslej mariborski pomožni škof.

Za vodenje škofije v Murski Soboti pa je sveti oče imenoval monsinjorja Marjana Turnška, ravnatelja v bogoslovnem semenišču in profesorja na Teološki fakulteti – Enota Maribor.

Odslej bo torej ljubljanska nadškofija imela dve sufraganski škofiji: koprsko in novomeško, ki bosta skupaj z ljubljansko tvorili ljubljansko cerkveno pokrajino.

Mariborska nadškofija pa bo imela kot sufraganski škofiji Celje in Mursko Soboto, ki bodo skupaj z novo nadškofijo oblikovali mariborsko cerkveno pokrajino.« (Slovenska škofovska konferenca 2007, 13–14)

Nadškofija in metropolija v Mariboru je bila ustanovljena z bulo *Sacrorum Antistites*, škofija v Celju z bulo *Varia inter munera*, škofija v Novem mestu z bulo *Commodioribus condicionibus* in škofija v Murski Soboti z bulo *Slovenorum fidelium*. Novi škofje ordinariji so prejeli bule o imenovanju na sedež posamezne škofije, mariborski škof pa bulo o imenovanju za nadškofa nove nadškofije metropole v Mariboru.

3. Sklep

Z^v e kmalu po izidu Zakonika cerkvenega prava leta 1917 so bili mnogi strokovnjaki prepričani, da bo treba zakonik prenoviti predvsem zaradi togosti posameznih določb. Prenovo zakonika je leta 1959 prvi omenil papež Janez XXIII. skupaj z napovedjo rimske sinode in vesoljnega cerkvenega zbora. Drugi vatikanski koncil je na različnih področjih močno spremenil gledanje na Cerkev in položaj posameznikov v Cerkvi. To se je posebno izrazilo v novi koncilski ekleziologiji. Papež Pavel VI. je ob sklepu koncila ustanovil posebno komisijo za revizijo zakonika. Novi zakonik je bil razglašen dne 25. januarja 1983 z apostolsko konstitucijo *Sacrae disciplinae leges*.

V slovenski Cerkvi so na vseh področjih sledili novi zakonodaji, kakor je bila vsebovana v novem zakoniku. Še posebno je bilo to mogoče po tem, ko je Slove-

nija postala samostojna država in je bilo končano obdobje komunističnega enoumja. V novonastali demokratični ureditvi je mogla tudi Cerkev v polnosti uveljaviti svoje poslanstvo. Leta 1993 je bila v skladu z določili novega zakonika ustanovljena Slovenska škofovska konference (SŠK), ki se je ločila od prejšnje Jugoslovanske škofovske konference. Novonastala SŠK je bila glede na število škofov majhna. Povezovala je le tri škofije, ki so bile združene v ljubljansko metropolijo. V skladu z določili koncila se je preoblikovala tudi cerkvena organizacija teritorija znotraj države Slovenije, in to tako, da so bile leta 2006 ustanovljene tri nove škofije, škofija Maribor je bila povzdignjena v nadškofijo in v sedež metropolita. Cerkev v Sloveniji ima od tedaj dve metropoliji, ki združujeta šest škofij.

Pomemben mejnik v življenju Cerkve na Slovenskem, ki je prav tako tesno povezan z njeno pravno ureditvijo, je bilo obhajanje plenarnega cerkvenega zbora. Po večletnih pripravah in zasedanjih je SŠK sklepni dokument koncila sprejela leta 2001.

Cerkev je v tem času poskušala normalizirati tudi svoj odnos z državo. Prizadevala si je doseči mednarodni sporazum med Svetim sedežem in Republiko Slovenijo. Po nemalo zapletih je bil ta sporazum, ki nosi ime *Sporazum o pravnih vprašanjih*, leta 2004 v državnem zboru ratificiran in objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije.

Kratice

- AAS** – Acta Apostolicae Sedis, uradni list katoliške Cerkve
C – Concilium oecumenicum Vaticanum II: Paulus pp. VI una cum sacrosancti concilii patribus. Lumen Gentium
SŠK – Slovenska škofovska konference
ZCP – Zakonik cerkvenega prava 1983

Reference

- Beyer, Jean.** 1983. Constitutio Apostolica »Sacrae Disciplinae Leges«. *Periodica* 72:181–204.
- Codex Iuris Canonici** [slov. prev. Zakonik Cerkevne prava 1983]. AAS 1983, 75, pars II, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Civitas Vaticana.
- Communicationes.** Periodična revija, ki jo izdaja Papeški svet za razlago pravnih tekstov, Rim.
- Izberi življenje.** 2002. Sklepni dokument Plenarnega cerkvenega zbora Cerkve na Slovenskem. Ljubljana: Družina.
- Janez Pavel II.** 1983. Zakoni svetega pravnega reda [Apostolska konstitucija]. V: *Zakonik cerkvenega prava* 1983.
- Košir, Borut.** 1997. *Uvod v kanonsko pravo*. Priročniki Teološke fakultete 13. Ljubljana: Družina.
- Longhitano, A.** 1984. Chiesa, diritto e lege nella costituzione »sacrae disciplinae leges«. V: *Venti anni del concilio: Prospettive teologiche e giuridiche; Atti del convegno di studio »Il Concilio Vaticano II venti anni dopo«*. Palermo: OFTeS.
- Promulgato Codice.** 1983. Decretum quo variationes in novas editiones librorum liturgicorum ad normam Codicis Iuris Canonici nuper promulgati introducendae. *Notitiae* 19:541–555.
- Slovenska škofovska konference.** 2007. *Nova ureditev Cerkve v Sloveniji leta 2006*. Cerkevni dokumenti 117. Ljubljana: Družina.
- — —. 2013. Domača stran. [Http://katoliska-cerkve.si/ssk](http://katoliska-cerkve.si/ssk) (pridobljeno 19. februarja 2013).
- Zakonik Cerkevne prava.** 1983. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.